

YO CREO QUE
PODRÍAMOS APRENDER
SIN ODIAR LO QUE
ESTUDIAMOS

FRATO'02

Cuidar el desenvolupament individual, contribuir a l'emancipació social

Valeria Giacomoni | @enciclopedic

Historiadora i membre de l'Ateneu Enciclopèdic Popular

La difusió de mètodes educatius que qüestionin el model dominant crec que sempre és una cosa positiva perquè estimula el pensament crític. No es tracta de fer propaganda d'un model educatiu o un altre, sinó de fer-se preguntes sobre el que es fa i com es fa.

El sistema escolar públic va néixer a finals de segle XIX per, entre d'altres, reforçar els estats nacionals i crear bons ciutadans (a França, ja a principis de segle passat es qüestionava la substitució del credo religiós per la fidelitat a l'estat). Els corrents d'Escola Nova dels anys vint i dels anys trenta, en canvi, posen l'infant al centre del procés educatiu: les pedagogies de Montessori, Freinet o d'altres afavoreixen el desenvolupament físic i psíquic de l'individu. En aquests corrents se situa també la revolució educativa que durant la Guerra Civil van dur a terme els anarquistes, convençuts que a través de l'emancipació de tots els individus seria possible transformar la societat.

Així que, d'una banda, es parla de crear ciutadans obedients, de l'altra, de tenir cura del desenvolupament individual de les persones fins a arribar a la idea de transformar la societat per mitjà de l'educació. I fa gairebé un segle que a l'escola pública sempre s'ha optat pel primer.

En els últims anys, a Barcelona alguns projectes alternatius privats, nascuts arran de la manca de places públiques, després s'han reconegut fins al punt que es van aplicar els seus mètodes en escoles públiques de nova creació (en barris amb augment de població). L'èxit ha estat tal que cada vegada més escoles treballen per projectes, però tampoc és possible canviar o formar tot el professorat de cop. Per a les pedagogies no directives (organització per espais, llibertat de moviment, etc.) es necessita un canvi de mirada i unes competències específiques d'observació i flexibilitat. *No directiu* no vol dir que no s'intervingui de cap manera: per exemple, com s'organitza l'espai ja és una proposta. Intentar seguir les aptituds de nens i nenes no vol dir que als i les de família rica se'ls proposi piano i s'ensenyi a llegir

només a qui mostri interès per la lectura. *Seguir les aptituds* significa valorar que tots i totes som diferents i aconseguir que tots i totes adquireixin les mateixes competències al seu ritme. L'ajuda mútua, el treball en grup i els moments de reflexió són eines que permeten a nens i nenes créixer amb experiències de vida. Crec que cal defugir dels sectarismes i no seguir cap model a peu de la lletra: hi ha un segle de propostes i en cada projecte es poden aprofitar diferents recursos.

Sens dubte, les pedagogies no directives avui en dia estan de moda, ja que fins alguns ordes religiosos han adoptat aquests mètodes per ser competitius en el "mercat educatiu". No obstant això, no crec que sigui perillós apropiat-se de mètodes més avançats: el desenvolupament individual apunta a l'autonomia i al pensament crític.

El que, en canvi, em sorprèn és com encara no s'ha recuperat a Catalunya la memòria de la revolució educativa de 1936, en la qual els anarquistes van estendre aquest tipus de pedagogia a totes les escoles públiques, creient fermament que seria l'eina fonamental per millorar la societat. En aquest florir de projectes d'avui dia, en canvi, es busquen referents llunyans, perquè es titlla de política la proposta llibertària. En la societat catalana queden organitzacions horitzontals i antiautoritàries d'educació no formal i crec que no s'ha de tenir por a definir l'elecció de qualsevol mètode educatiu com una elecció política, com a eina que condiciona la nostra relació amb els altres. ●